

Kokousmuistio 5/2024

Aika	4.12.2024 klo 10:00–12:00
Paikka	Smolna
Läsnä	Orpo Petteri, puheenjohtaja Purra Riikka, varapuheenjohtaja Eloranta Jarkko Essayah Sari Grahn-Laasonen Sanni Häkämies Jyri Ikonen Anna-Kaisa Jalonen Markku Karhunen Minna Löfgren Maria Marttila Juha Mykkänen Kai Pentikäinen Mikael Ranne Lulu Rehn Olli Romakkaniemi Juho Rydman Wille Satonen Arto Tavio Ville Majanen Juha (at.) Martikkala Mikko (at.) Murto Risto (at.) Vuornos Henrik (at.) Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 10:00 ja totesi kokouksen aiheena olevan *Kasvuriih-hanke*. Aiheesta alustaa hankkeen valmisteluryhmän puheenjohtaja Risto Murto. Edellisessä kokouksessa sovitun mukaisesti talousneuvoston järjestöillä on mahdollisuus toimittaa kasvuedotuksensa myös kirjallisesti valmisteluryhmälle.

Ennen varsinaista kokousasiaa pääministeri kommentoi ajankohtaisia talousnäkyymiä sekä Suomessa että globaalisti ja EU:n osalta. Suomesta on viime päivinä saatu positiivisia yrityskenttään liittyviä uutisia, joihin liittyy merkittävää kasvupotentiaalia. Globaaliin kehitykseen liittyy monia epävarmuustekijöitä, joiden suhteen Suomen tulee olla valppaana ja pyrkiä osaltaan vaikuttamaan mm. EU:n kautta.

Pääministerin avauspuheenvuoron jälkeen käytiin tiivis kommenttikierros keskittyen lähinnä meneillään olevien työmarkkinaneuvotteluiden tilanteeseen. Parissa puheenvuorossa kommentoitiin myös globaalitalouden näkymiä liittyen mm. Yhdysvaltain uuden hallinnon suunnitelmiin ja EU:n edellytyksiin vastata niihin.

2 Kasvuriihi-hanke

Risto Murto totesi pääministerin asettaman Kasvuriihi-hankkeen olevan tiedonkeruuvaiheessa ja korosti esittävänsä tässä vaiheessa lähinnä henkilökohtaisia näkemyksiään tähän mennessä esiin nousseista kysymyksistä. Hankkeen keskeisenä ponttimena on Suomen elintason kasvun hidastuminen ja jääminen jälkeen verrokkimaista viimeksi kuluneiden noin viidentoista vuoden aikana. Ajanjakson globaalisti merkittäviä ilmiöitä ovat Euroopan ja Yhdysvaltain välisen tuottavuuskuilun leventyminen ja Kiinan roolin muuttuminen monilla sektoreilla kopioijasta teknologiseksi edelläkävijäksi.

Suomen talouden kasvuedellytyksiä voidaan pelkistää tarkastella kolmessa ulottuvuudessa: ihmiset, energia sekä tietointensiiviset kasvuyritykset. Inhimillisen pääoman osalta korostuu työvoiman kansainvälinen liikkuvuus molempiin suuntiin. Tarvitsemme osaavaa työvoimaa Suomeen, mutta myös suomalaisten osaajien ml. yritysjohtajat työskentelyä ulkomailla osaamisen ja ideoiden kehittämiseksi.

Puhdas ja edullinen energia on Suomen kilpailuvaltti Euroopassa. Tältä osin keskeinen kysymys on kenen toimesta ja miten tuo energia jatkossa hyödynnetään. Kasvuyritysten toiminta linkittyy usein digitalisaatioon ja T&K-toimintaan. Yritysten kasvun kannalta ratkaiseva tekijä on riskirahoituksen saatavuus. Suomessa rahoitusta on saatavilla alkuvaiheessa melko hyvin, mutta kansainvälisen kasvuvaiheen rahoitus täytyy lähes aina hakea ulkomailta. Tälle polulle olisi tärkeää olla myös kotimaisia vaihtoehtoja, niin että Suomeenkin syntyisi uusia suuria yrityksiä.

3 Keskustelu

Alustusten pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- Kasvutoimia pohdittaessa on syytä pitää mielessä, että julkisen talouden liikkumavara on hyvin niukka. On myös tarpeen pohtia mitä hallitus ylipäätään voi tehdä kasvun edistämiseksi ja mitkä asiat on parempi jättää markkinoiden ja yksityisen sektorin vastuulle.
- Puhtaan energian tuotannossa ja teollisessa hyödyntämisessä on havaittavissa ajallinen koordinaatio-ongelma: Energian tuotantoinvestoinnit edellyttävät käynnistyäkseen näkymiä riittävästä kysynnästä. Puhdasta energiaa hyödyntävät teolliset investoinnit puolestaan edellyttävät takuita riittävästä energian tarjonnasta.
- Datakeskusten osalta on pohdittava mahdollisuuksia asettaa velvoitteita mm. hukkalämmön hyötykäytön osalta, jolloin keskustusten kokonaistuottavuutta voitaisiin nostaa.
- Tulevaan väestökehitykseen liittyy huomattavaa epävarmuutta erityisesti maahanmuuton osalta. Tämä aiheuttaa potentiaalisesti ongelmia mm. eläkejärjestelmän mitoitukseen sekä julkisen talouden pidemmän ajan kestävyuden arviointiin. Olisi tärkeää selvittää mahdollisuuksia epävarmuuden paremmin huomioon ottavien väestöennusteiden laatimiseksi.

- Osaavan työvoiman saatavuuden tueksi tarvittaisiin parlamentaarinen pidemmän ajan strategia.
- Työperäisen maahanmuuton osalta Suomessakin pitäisi ottaa käyttöön osaa-mistarpeita priorisoiva pisteytysjärjestelmä.
- Työmarkkinajärjestelmää tulisi kehittää tasapainoisempaan suuntaan. Viime vuosina ratkaisuihin on tyypillisesti päästy vasta kriisien jälkeen.
- Tuoreen kyselyn valossa yritysten kasvuhaluja lisäisi mm. palkkaamista helpottava työlainsäädäntö ja ulkomaisten työntekijöiden palkkaamiseen liittyvä byrokratian vähentäminen.
- Työvoiman alueellinen liikkuvuus kotimaassa on merkittävä työllistymistä estävä ja työttömyyttä ylläpitävä tekijä. Tanskasta voisi hakea mallia siihen, miten liikkuvuutta voitaisiin lisätä ja työttömyyttä alentaa.
- Valtionhallinnossa on varaa tuottavuuden nostamiseen ja henkilöstön supistamiseen. Osaava henkilöstö työllistyisi yksityiselle sektorille.
- Mikäli verotusta voidaan keventää, kevennykset tulisi suunnata ensisijaisesti työn verotukseen.
- Nykyinen yhteisö- ja pääomaverotuksen rakenne suosii velkarahoitusta ja heikentää kannustimia investoida. Yritystuista puolestaan monet hidastavat talouden uudistumista.
- Kuntien rooli on monessa suhteessa merkittävä yritysten investointien ja kasvumahdollisuuksien taustalla. Kaavoitus ja luvitus, liikenneyhteydet ja muu infra sekä monet perheiden viihtyvyyteen vaikuttavat tekijät ovat ainakin osaksi kuntien toimivaltaan kuuluvia asioita.
- Metsäala on Suomelle merkittävä kasvupotentiaali, jossa mm. kotimaisen arvonlisän osuus on korkea. Ilmasto- ja luontopolitiikka asettavat kuitenkin rajoituksia potentiaalın hyödyntämiseen. Toisaalta ne tarjoavat myös metsänomistajille vaihtoehtoisia ansaintamahdollisuuksia.
- Ruoka-ala on pitkälle säädeltyä ja sen kansainvälisen potentiaalın hyödyntämiseen tarvitaan julkisen vallan vetoapua yrityslähtöiseen vienninedistämiseen.
- Maatalousyrittäjien rahoitus on vaikeutunut pankkien sääntelyn kiristymisen myötä. Myös vakuusarvojen suuri alueellinen vaihtelu on ongelma.
- Suomen tulisi hakea uutta viennin kasvua Euroopan markkinoilta esimerkiksi itäisen Euroopan maista.
- Matkailun kehittäminen on potentiaalinen kasvuala etenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa.

4 Kokouksen päättäminen

Pääministeri poistui klo 12:00 toiseen tilaisuuteen ja luovutti puheenjohtajuuden ministeri Essayahille.

Järjestöjen kirjalliset ehdotukset Kasvuriihi-hankkeen valmisteluryhmälle pyydettiin toimittamaan 9.12. mennessä sähköpostitse talousneuvoston pääsihteerille pekka.sinko@gov.fi.

Talousneuvoston seuraava kokous pidetään ke 12.2.2025 klo 10:00–12:00 Kesärannassa. Aihe vahvistetaan myöhemmin. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:10.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteer